Nr 26.

Ankom till riksdagens kansli den 23 mars 1933 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av väckt motion angående viss utvidgning av tillämplighetsområdet för lagen om försäkring för vissa yrkessjukdomar.

I en inom första kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 12, vilken behandlats av andra lagutskottet, har herr *Olof Carlsson* hemställt, att riksdagen måtte besluta sådan ändring i lagen om försäkring för vissa yrkessjukdomar, att lagens tillämpning måtte utsträckas att omfatta även kalksalpeter, $Ca(NO_3)_2$, samt med densamma jämförliga, som konstgödsel använda kemiska preparat.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för berörda hemställan, får utskottet hänvisa till motionen.

Över motionen har utskottet i den ordning § 46 riksdagsordningen föreskriver, begärt yttrande av medicinalstyrelsen, riksförsäkringsanstalten, socialstyrelsen, försäkringsrådet och lantbruksstyrelsen. Utskottet har därjämte lämnat de ömsesidiga socialförsäkringsbolagens förening tillfälle att yttra sig över motionen. De yttranden, som i anledning härav kommit utskottet tillhanda, finnas fogade såsom bilagor vid detta utlåtande; och tillåter sig utskottet hänvisa till desammas innehåll.

Lagen den 14 juni 1929 om försäkring för vissa yrkessjukdomar trädde i kraft den 1 januari 1930. Enligt den ursprungliga lydelsen av 1 § i denna lag skulle den, som jämlikt lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete var försäkrad för skada till följd av sådant olycksfall, anses vara försäkrad jämväl för yrkessjukdom, som uteslutande eller till övervägande del framkallats genom inverkan av arsenik eller förening därav, bly eller legering eller förening därav, kvicksilver eller amalgam eller förening därav, fosfor eller förening därav, strålande värme eller ljus, röntgenstrålar eller radium samt mjältbrandssmitta. Sjukdomsorsaken stendamm upptogs i lagen år 1930. Jämlikt 9 § i 1929 års lag skall Kungl. Maj:t till ledning vid bedömandet, huruvida yrkessjukdom, som avses i lagen, är för handen, utfärda en förteckning, upptagande dels de sjukdomsformer, vilka bruka framkallas genom sådan inverkan, som i lagen sägs, dels ock de slag av verksamhet, vari dessa sjukdomsformer bruka framträda. Sådan förteckning utfärdades den 22 november 1929 (nr 369), ändrad sedermera genom kungörelser den 7 november 1930 (nr 398) och den 13 mars 1931 (nr 31).

Utskottet.

Då omfattningen av lagen om försäkring för vissa yrkessjukdomar år 1929 blev fastställd, utgick man, i enlighet med vad bl. a. andra lagutskottet i sitt

utlåtande nr 40 vid 1929 års riksdag anfört, därifrån, att lagen med hänsyn till svårigheten att diagnosticera yrkessjukdomarna måste begränsas till att avse endast sådana sjukdomar, vilkas uppkomst lätt kunde ledas tillbaka till arbetet eller de omständigheter, varunder detsamma bedrevs, och vilka sjukdomar alltså kunde tydligt skiljas från sådana, vilka uppkomme av annan anledning. Utskottet framhöll emellertid samtidigt, närmast i anledning av ett motionsvis framställt yrkande om utredning rörande utvidgning av lagens tillämplighetsområde, att utskottet förutsatte, att myndigheterna utan särskild framställning från riksdagens sida komme att följa utvecklingen på hithörande område med beaktande av de erfarenheter, som gjordes såväl i vårt land som i främmande länder.

Motionären har nu hemställt, att riksdagen måtte besluta sådan ändring i lagen, att dess tillämpning utsträckes till att omfatta även kalksalpeter och därmed jämförliga, som konstgödsel använda kemiska preparat.

Erforderligt underlag för prövning av spörsmålet, huruvida den ämnesgrupp, varom alltså är fråga, eller vissa särskilda till densamma hörande ämnen i vårt land visat sig medföra verkningar av det slag, att de böra intagas i uppräkningen i 1 § i lagen om försäkring för vissa yrkessjukdomar, synes för närvarande saknas. Man torde emellertid kunna förvänta, att material tämligen snart skall erhållas för bedömande av förekomsten av de skador, som åsyftas av motionären. Genom kungörelse den 10 februari 1933 (nr 37) har nämligen i allmänna läkarinstruktionen införts åläggande för läkare att göra anmälan till medicinalstyrelsen beträffande sjukdomsfall, som kunna vara föranledda av hälsofarligt arbete.

Utskottet förutsätter fortfarande, att myndigheterna utan särskild framställning härom från riksdagens sida komma att följa utvecklingen på hithörande område. Med hänsyn till frågans nuvarande läge anser sig utskottet icke böra förorda, att den av motionären föreslagna lagändringen nu vidtages.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att förevarande motion, I: 12, icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 23 mars 1933.

På andra lagutskottets vägnar:

K. G. WESTMAN.

Vid ärendets behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *K. G. Westman, Linder, von Geijer*, Frändén, Sam Larsson, Öhman*, Norman* och *Olof Carlsson;*

från andra kammaren: herrar *Magnusson* i Skövde*, *Magnusson* i Kalmar, *Hage, Johanson* i Hallagården och *Hansson* i Trollhättan, fru *Nordgren** samt herrar *Sandberg* och *Sandström* i Nyland*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Bilaga A.

1) MEDICINALSTYRELSEN.

Till Riksdagens andra lagutskott.

Sedan Ni i skrivelse den 27 januari 1933 anhållit om yttrande av Medicinalstyrelsen över en inom första kammaren väckt motion nr 12 angående viss utvidgning av tillämplighetsområdet för lagen om försäkring för vissa yrkessjukdomar, har Kungl. Maj:t genom brev den 28 januari 1933 anbefallt Medicinalstyrelsen att avgiva och till Eder senast den 10 mars överlämna det sålunda begärda yttrandet.

Handlingarna i ärendet hava varit överlämnade till medlemmen av styrelsens vetenskapliga råd överläkaren, docenten Karl Marcus, och har denne den 25 februari 1933 avgivit promemoria i ärendet, vilken promemoria inkommit till styrelsen denna dag och i avskrift här bifogas.

För egen del får Medicinalstyrelsen äran anföra följande.

Genom kungörelse (nr 37) den 10 februari 1933, vilken träder i kraft den 1 april 1933 angående ändrad lydelse av § 59 i allmänna läkarinstruktionen den 19 december 1930 (nr 442) har Kungl. Maj:t förordnat, att vid varje under läkares behandling kommande sjukdomsfall, som kan vara föranlett av hälsofarligt arbete, läkaren skall därom skyndsamt göra anmälan till Medicinalstyrelsen enligt av styrelsen, efter samråd med yrkesinspektionens chefsmyndighet och riksförsäkringsanstalten, fastställt formulär. Förslag till dylikt formulär är under utarbetande.

Erfarenheten om antalet sjukdomsfall, som kunna vara föranledda av hälsofarligt arbete, och om arten av sådana sjukdomsfall är för närvarande icke stor. Den omfattar i stort sett allenast sådana sjukdomsfall, som ingå i tillämpningsområdet för lagen om försäkring för vissa yrkessjukdomar. Man har emellertid anledning förvänta, att den nu införda allmänna anmälningsplikten beträffande sjukdomsfall av nämnt slag skall giva material till en prövning av frågan, vilka ämnen som ytterligare böra upptagas i olycksfallslagens förteckning. Vid sådant förhållande synes det styrelsen icke lämpligt att nu utvidga dessa med »kalksalpeter samt med densamma jämförliga som konstgödsel använda kemiska preparat». Skäl härför synas så mycket mindre föreligga som skador förorsakade av den här föreslagna ämnesgruppen med nuvarande metoder för dessa ämnens framställning icke torde förekomma i något avsevärt antal, ja, för vissa delar av landet knappast förekomma alls. Se doktor Marcus yttrande.

Medicinalstyrelsen får för den skull hemställa att Ni ville med anledning av motionen nr 12 i första kammaren (med yrkande att riksdagen måtte besluta sådan ändring i lagen om försäkring för vissa yrkessjukdomar att lagens tillämpning måtte utsträckas att omfatta även kalksalpeter samt med densamma jämförliga som konstgödsel använda kemiska preparat) föreslå

Riksdagen att besluta, att motionen icke skulle föranleda någon Riksdagens vidare åtgärd.

Stockholm den 8 mars 1933.

NILS HELLSTRÖM.

JOHN BYTTNER. *A. E. Bastman.*

---

2) ÖVERLÄKAREN MARCUS' PROMEMORIA.

P. M.

Anmodad att deltaga i utredningen av ovanstående ärende, får jag härmed vördsamt anföra följande.

I motion, n:r 12, i Riksdagens Första Kammare föreslår herr Olof Carlsson, »att riksdagen måtte besluta sådan ändring i lagen om försäkring för vissa yrkessjukdomar, att lagens tillämpning måtte utsträckas att omfatta även kalksalpeter $Ca(NO_3)_2$, samt med densamma jämförliga, som konstgödsel använda kemiska preparat».

Den åsyftade lagen den 21 september 1930 uppräknar åtta ämnen, vilka kunna framkalla yrkessjukdom, samma ämnen, som tidigare funnits upptagna i viss utländsk lag, berörande detta tema. De åsyftade ämnena äro icke riktigt uttagna, så att de i vårt land motsvara lagens syfte, och så vitt jag har mig bekant, hava flera utländska lagar ändrats för att mera motsvara de verkliga förhållanden och dermatologiens utveckling, beträffande särskilt s. k. yrkeseksemen. Motionären anser det nu befogat att »utan ytterligare vidlyftig utredning öka listan på de uppräknade medlen med kalksalpeter, och detta på grund av ett anfört fall samt påståendet, att detta gödningsämne '*ofta*' visar sig medföra skador».

Härutinnan kan jag ej instämma. På S:t Görans sjukhus hudpoliklinik, den största i Sverige och besökt även av talrika jordbruksarbetare, har intet fall av hudskador, förorsakade av kalksalpeter, hittills iakttagits. På min avdelning för hudsjukdomar av samma sjukhus, där jag varit överläkare sedan 1912, har, så vitt jag kan erinra mig, icke heller vårdats något sådant fall, och där hava under årens lopp intagits talrika jordbruksarbetare med yrkeseksem, förorsakade av olika ämnen. Därför torde det knappast vara riktigt att genomföra en lagändring för ett ämne, som enligt min uppfattning (som delas av alla erfarna dermatologer med vilka jag resonerat i saken) *icke ofta* förorsakar yrkessjukdom.

I motsats mot motionären anser jag vidare, att lagen den 12 september 1930 bör underkastas revision, då de i densamma uppräknade ämnena ej motsvara de faktiska förhållandena i Sverige, och då hela frågan torde utredas ur olika synpunkter. Motionären talar t. ex. om anmälningsplikt för läkare, och från utländskt håll har föreslagits att ej fixera ett visst antal ämnen, utan från fall till fall genom sakkunniga pröva, huruvida iråkad yrkessjukdom skall betraktas som olycksfall i arbete. Dermatologiens framsteg med undersöknin-

gar angående överkänslighet för vissa ämnen om införandet av vissa prov (bl. a. kutanreaktioner), motiverar också en grundlig utredning av nu ifrågavarande spörsmål.

Jag får därför uttala, att motionen synes mig böra avstyrkas, men frågan om utredning böra upptagas.

Stockholm den 25 februari 1933.

Karl Marcus,
Överläkare; docent,
medl. av Med.-Styr. vetensk. råd.

Bilaga B.

RIKSFÖRSÄKRINGSANSTALTEN.

Till Riksdagens andra lagutskott.

Kungl. Maj:t har den 28 januari 1933 anbefallt riksförsäkringsanstalten att avgiva och senast den 10 innevarande mars till utskottet överlämna begärt yttrande över en inom första kammaren väckt motion nr 12 angående viss utvidgning av tillämplighetsområdet för lagen om försäkring för vissa yrkessjukdomar.

Med anledning härav får anstalten anföra följande.

Riksförsäkringsanstalten har från sin verksamhet erfarenhet om fall av sådana i motionen åsyftade skador, som ådragits av kalksalpeter eller därmed jämförliga såsom konstgödsel använda kemiska preparat, endast i den mån dylika åkommor anmälts till anstalten på grund av att de ansetts falla under lagen om försäkring för olycksfall i arbete.

Sålunda hava till anstalten anmälts en del fall, där kalksalpeter, kalkkväve, släckt kalk eller osläckt kalk orsakat åkommor, vilka av vederbörande läkare eller eljest angivits såsom brännskador, brännsår, frätsår, öppna sår, akut hudutslag eller dylikt å händer eller andra kroppsdelar.

I allmänhet har uppkomsten på angivet sätt av dylika åkommor ej kunnat hänföras till någon sådan plötslig yttre händelse, som regelmässigt anses erforderlig för att olycksfall skall anses vara för handen och åkomman sålunda kunna hänföras under lagen om försäkring för olycksfall i arbete. I vissa fall, där inträffande skada föranletts av osläckt kalk, har, på grund av den hastigt brännande egenskapen hos detta ämne, därav följande skada ansetts vara av olycksfallskaraktär. Likaså har i några andra fall ersättning enligt olycksfallsförsäkringslagen tillerkänts, där t. ex. av skäl, som icke förutsetts, viss hand- eller fotbeklädnad eller annat i arbetet använt skyddsmedel icke fungerat nöjaktigt, utan fastmer kunnat påskynda den skadliga inverkan av det ifrågakommande ämnet.

Försäkringsrådet framhöll redan i sitt avgivna yttrande över det av socialstyrelsen, riksförsäkringsanstalten och medicinalstyrelsen år 1928 gemensamt avgivna förslag till försäkring för vissa yrkessjukdomar, vilket ligger till grund för den gällande lagstiftningen i ämnet, att rådet haft under prövning några fall, där arbetare ådragit sig frätsår vid hanterande av gödningsämnet kalksalpeter. Efter inhämtande av yttrande från sakkunnig hade rådet funnit dessa skador icke kunna rubriceras såsom olycksfallsskador (jfr för övrigt särskilda yttranden inom försäkringsrådet: Kungl. Maj:ts proposition 1929 nr 184 sid. 18—19).

Med avseende å motionärens förslag om upptagande i lagen om försäkring för vissa yrkessjukdomar av kalksalpeter samt därmed jämförliga såsom konstgödsel använda kemiska preparat möter det enligt vad riksförsäkringsanstalten inhämtat svårigheter att tillfredsställande avgränsa, vilka ämnen och föreningar av ämnen, som därvid må ifrågakomma. Härtill kommer, att, enligt vad som gjorts gällande av de av anstalten i ärendet hörda läkare, det merendels icke låter sig göra att med erforderlig grad av sannolikhet bestämma, huruvida sådana etsningar och sår i huden, eventuellt komplicerade av infektioner, som här förekomma, äro att hänföra till något av här ifrågakommande ämnen eller föranletts av andra omständigheter. I detta hänseende har av samma läkare framhållits, att det erforderliga sambandet mellan orsaken, ämnet, och dess verkan, det konstaterade sjukliga tillståndet, lättare låter sig fastställas i fråga om t. ex. terpentin m. fl. andra hudretande eller huden skadligt påverkande ämnen, vilka under förarbetena till gällande lagstiftning om försäkring för vissa yrkessjukdomar med hänsyn till sin förekomst m. m. särskilt uppmärksammades (jfr Kungl. Maj:ts proposition 1929 nr 184 sid. 58). När man sålunda hittills (jfr nyssnämnda proposition sid. 55 och riksdagens skrivelse s. å. nr 190 sid. 9) ansett sig böra begränsa den ifrågavarande lagstiftningen till sådana yrkessjukdomar, som »i regel kunnat tydligt skiljas från sjukdomar uppkomna av annan anledning», skulle, enligt de hörda läkarnas uppfattning, rörande de av motionären åsyftade åkommor denna förutsättning knappast kunna sägas i erforderlig mån vara för handen.

Genom av Kungl. Maj:t den 10 februari 1933 utfärdad kungörelse (sv. förf.-saml. nr 37) har sådan ändring skett i gällande läkarinstruktion, att läkare skall åligga att vid varje under hans behandling kommande sjukdomsfall, som kan vara föranlett av hälsofarligt arbete, därom skyndsamt göra anmälan till medicinalstyrelsen.

Såsom motionären antytt torde — den numera sålunda införda — anmälningsplikten kunna bliva av värde vid den vidare utvecklingen av ifrågavarande tillsvidare ganska snävt begränsade lagstiftning på sätt, som avsetts vid dess tillkomst. Sålunda borde måhända material kunna erhållas för bedömande ej blott av den närmare förekomsten av de av motionären särskilt åsyftade åkommor samt deras orsaker och verkningar, än även av möjligheten av och förutsättningarna för ett sådant särskiljande beträffande dem jämväl i förhållande till andra liknande åkommor, som må anses erforderligt eller lämpligt för deras upptagande — jämte eventuellt även vissa av sist avsedda åkommor — i lagstiftningen om försäkring för yrkessjukdomar.

På grund av vad riksförsäkringsanstalten nu anfört får anstalten hemställa, att lagstiftningsåtgärder i den av motionären föreslagna riktningen icke måtte genomföras förr än efter den mera ingående undersökning på området, som framdeles torde kunna verkställas med användande, bland annat, av det material, som kan förväntas inkomma till följd av den omförmälda anmälningsplikten för läkare.

I handläggningen av detta ärende har deltagit förutom undertecknade byråchefen Östrand; och har anstalten i ärendet rådfört sig med sin överläkare professorn J. Åkerman och sina biträdande läkare professorerna A. Troell och P. Haglund ävensom med docenten i dermatologi och syfilidologi vid Karolinska medico-kirurgiska institutet J. Strandberg.

Stockholm den 9 mars 1933.

SIGURD RIBBING.

J. VON SCHULZENHEIM.

Bilaga C.

1) SOCIALSTYRELSEN.

Stockholm den 9 mars 1933.

Till riksdagens andra lagutskott.

Genom remiss den 28 januari 1933 har Kungl. Maj:t anbefallt socialstyrelsen att till riksdagens andra lagutskott avgiva yttrande över en inom första kammaren väckt motion, nr 12, angående viss utvidgning av tillämpningsområdet för lagen om försäkring för vissa yrkessjukdomar. Med anledning härav har styrelsen infordrat yttranden i ämnet från yrkesinspektörerna och överlämnas en sammanfattning av dessa yttranden såsom bilaga. För egen del får styrelsen, som i ärendet samrått med sin sakkunnige för hygieniska frågor, anföra följande.

Såsom av yrkesinspektörernas yttranden framgår ha yrkesskador uppkomna vid handhavande av kalksalpeter eller därmed jämförliga gödningsmedel endast i ringa omfattning kommit till yrkesinspektionens kännedom. Sannolikt är också, att de i verkligheten icke förekomma i något större antal. Anmärkas må dock, att jordbruket i förevarande avseende är undantaget från arbetarskyddslagens tillämpning. Vidare torde man få räkna med att skadornas uppkomst i åtskilliga fall beror på individuell mottaglighet liksom att desamma åtminstone i viss utsträckning kunna förebyggas genom lämpliga skyddsåtgärder. Av nämnda skäl torde en närmare undersökning vara erforderlig, innan beslut fattas om att utsträcka yrkessjukdomsförsäkringslagens tillämpningsområde att omfatta jämväl kalksalpeter och därmed jämförliga gödningsämnen.

Styrelsen vill i detta sammanhang erinra om den nyligen genom kungörelse den 10 februari 1933 (nr 37) vidtagna ändringen i allmänna läkarinstruktionen, varigenom läkarna i landet ålagts anmälningsplikt i fråga om alla under deras behandling kommande sjukdomsfall, som kunna vara föranledda av hälsofarligt arbete. Härigenom torde erhållas ett synnerligen värdefullt material för bedömande av i vad mån en utvidgning av yrkessjukdomsförsäkringslagens tillämpningsområde kan vara påkallad. Det synes styrelsen jämväl lämpligt, att det vittnesbörd ifrågavarande material kan komma att giva i fråga om skador genom kalksalpeter och dylika gödningsämnen först avvaktas, innan ställning tages till frågan om dessa ämnens upptagande i yrkessjukdomsförsäkringslagen.

GUNNAR HUSS.

W. STENHOLM.

---

2) YRKESINSPEKTÖRERNAS YTTRANDEN.

Sammanfattning av yrkesinspektörernas yttranden angående föreslagen utvidgning av tillämpningsområdet för lagen om försäkring för vissa yrkessjukdomar att omfatta även av kalksalpeter Ca $(No_3)_2$ och därmed jämförliga konstgödningsmedel förorsakade skador.

Yrkesinspektören i I distriktet. Yrkesinspektören liksom yrkesunderinspektören saknar varje erfarenhet om yrkessjukdom på grund av handhavande av kalksalpeter $Ca(NO_3)_2$. Huruvida detta kan bero på att ifrågavarande gödningsmedel icke användes inom distriktets egentliga, kalkrika jordbruks-

område (Gotland) eller på omständigheter vid handhavandet, undandrager sig f. n. yrkesinspektörens bedömande.

Yrkesinspektören i II distriktet. Någon erfarenhet med avseende på kalksalpeterns skadlighet eller de obehag, som detta eller andra som konstgödsel använda kemiska preparat kunna förorsaka, har icke vunnits inom andra distriktet.

Yrkesinspektören i III distriktet. Då ifrågavarande skador icke äro anmälningpliktiga, ha blott ett fåtal, 10—15 anmälningar om dyl. skador inkommit till distriktet under senaste 10-årsperiod. Någon åtskillnad på olika gödningsämnen har icke gjorts däri, varför ovisshet råder, huruvida skadorna orsakats av kalksalpeter eller annat gödningsämne. För Östergötlands hushållningssällskap och några av Linköpings större spannmåls- och gödningsämnesaffärer, som tillfrågats i ämnet, äro åsyftade skador av kalksalpeter okända. Däremot förklaras samstämmigt risken för hudskador till följd av *kalkkväve*, särskilt i fuktigt väder, vara förhållandevis kännbar. Enär ifrågavarande skador dock icke synas förekomma i någon anmärkningsvärd utsträckning, torde anledning saknas att för närvarande utsträcka yrkessjukdomslagen att omfatta jämväl kalksalpeter.

Yrkesinspektören i IV distriktet. Varken yrkesinspektören eller yrkesunderinspektörerna hava fått kännedom om något fall av skador ådragna genom kalksalpeter.

Yrkesinspektören i V distriktet. Inom distriktet användas såsom gödningsmedel bl. a. såväl kalksalpeter, $Ca(NO_3)_2$, som kalkkväve ($CaCN_2$) och därjämte superfosfat. Alla kunna under ogynnsamma omständigheter förorsaka hudskador. Något som tyder på att kalksalpeter skulle vara mera skadligt än t. ex. kalkkvävet har veterligen icke framkommit. Tvärtom syntes på sin tid detta senare icke kunna säljas på grund av sanitära olägenheter, varför tillverkningen ändrades genom »oljebehandling», så att kalkkvävet fick en i viss mån kornig karaktär. Dammningen bortföll och varan ägnade sig bättre för utspridning i maskin. Även andra gödningsmedel (kalksalpeter) reklamerades därefter såsom »kornade» för att markera, att de voro särskilt lämpliga för maskin.

Den sammanlagda förbrukningen av kalksalpeter i Skåne torde kunna uppskattas till högst 13 % och av kalkkväve till högst 5 % av den totala förbrukningen av gödningsmedel i nämnda provins. Endast ett fåtal skador genom handhavande av gödningsämnen hava anmälts inom distriktet under åren 1927—30. Sålunda hava såsom brännsår vid gödning angivits 2 fall 1927 och 3 fall vardera 1929 och 1930. Dessutom ha 1929 förekommit 2 fall av ögonskador orsakade av kalkkväve.

Då tillräcklig anledning att inrycka skador av kalksalpeter i ifrågavarande förordning framför andra likartade skador, som uppstå vid en del arbeten inom jordbruket, icke synes yrkesinspektören föreligga, avstyrker yrkesinspektören för sin del förslaget.

Yrkesinspektören i VI distriktet. Kalksalpeter har länge och i stor utsträckning använts i jordbruket, utan att — såvitt hittills ådagalagts — dess användande medfört skadliga verkningar för därmed sysselsatta arbetare i sådan utsträckning eller av sådan art, att tillräckliga skäl nu synas föreligga för att utsträcka tillämpningen av lagen om försäkring för vissa yrkessjukdomar att omfatta även kalksalpeter.

Yrkesinspektören i VII distriktet. Några fall av skador, förorsakade av kalksalpeters hantering inom jordbruket eller eljest, ha icke bringats till di-

striktets kännedom i något enda fall. Frekvensen av dessa skador synes vara ringa. Det synes tveksamt, huruvida skador av kalksalpeter skola upptagas såsom yrkessjukdom förrän större erfarenhet vunnits rörande dessa skadors art. Det kan vara sannolikt, att de skador, som uppstått, berott på personlig överkänslighet.

Yrkesinspektören i VIII distriktet. Det i bilagan till motionen angivna fallet av brännskador, ådragna under utspridning av kalksalpeter, är det enda för yrkesinspektören och övriga befattningshavare inom distriktet hittills kända fall av dylik yrkessjukdom.

Då det synes antagligt, att dispositionen för angivna skada är individuell liksom fallet är i fråga om yrkeseksemen, så anser yrkesinspektören för sin del, att för närvarande icke tillräckliga skäl förefinnas för ett fristående upptagande av frågan till övervägande. Däremot synes frågan om kalksalpeter samt eventuellt »därmed jämförliga, som konstgödsel använda kemiska preparat» böra upptagas till prövning i samband med övriga av motionären nämnda ämnen. Yrkesinspektören har emellertid ingen anledning tro, att tidpunkten för ett dylikt övervägande ännu är inne.

Yrkesinspektören i IX distriktet. Såvitt av inhämtade uppgifter framgår, användes icke kalksalpeter i större mängder inom nionde yrkesinspektionsdistriktet och något fall av brännsår har icke kommit till yrkesinspektörens kännedom. Jordbruksföretagen, som närmast ha användning för kalksalpeter, äro icke här särskilt omfattande, och den mängd kalksalpeter, som förbrukas vid de olika platserna, är i regel icke större, än att den låter sig utspridas under någon timmas tid eller mindre. Är arbetaren härvid torr om händerna, torde fara för hudsjukdom icke i större grad förefinnas. Som skydd lär dessutom kunna tjäna att ingnida huden med fettämne eller dylikt.

Även transport- och handelsarbetare behöva endast tillfälligt handskas med kalksalpeter och därvid torde lämplig handbeklädnad och redskap vid handhavandet av varan kunna utgöra ett gott skydd.

Med hänsyn till den ifrågavarande yrkessjukdomens ringa förekomst och de möjligheter, som kunna anlitas i förebyggande syfte, synes den föreslagna vidgade tillämpningen av lagen om försäkring för vissa yrkessjukdomar icke motsvara något särskilt behov inom härvarande distrikt.

Bilaga D.

FÖRSÄKRINGSRÅDET.

Till Riksdagens Andra Lagutskott.

Genom remiss den 28 januari 1933 har Kungl. Maj:t anbefallt försäkringsrådet att till utskottet avgiva yttrande över en inom första kammaren väckt motion, nr 12, angående viss utvidgning av tillämplighetsområdet för lagen om försäkring för vissa yrkessjukdomar.

I anledning härav får försäkringsrådet anföra:

Motionären hemställer, att riksdagen måtte besluta sådan ändring i lagen om försäkring för vissa yrkessjukdomar, att lagens tillämpning måtte utsträckas att omfatta även kalksalpeter $Ca(NO_3)_2$ samt med densamma jämförliga som konstgödsel använda kemiska preparat.

Såsom i motionen anföres har försäkringsrådet i några fall, som kommit under rådets prövning, ej ansett sig kunna godkänna framställning om ersättning enligt olycksfallsförsäkringslagen för skador, orsakade av kalksal-

peter eller därmed jämförliga ämnen, då dessa skador, såsom framhållits av medicinskt sakkunnig, ej kunnat rubriceras såsom olycksfallsskador utan vore att anse såsom rena yrkesåkommor.

Då bland annat omfattningen av dylika skadors förekomst icke är i någon vidare mån utredd, synes det försäkringsrådet lämpligast, att innan ett tilllägg, på sätt motionären föreslagit, införes i lagen om försäkring för vissa yrkessjukdomar, en utredning i angivna hänseende företages. Därvid borde även undersökas, i vad mån sådana skador öva inverkan på den skadades arbetsförmåga.

Det torde ock vara av nöden att, om möjligt, en närmare precisering gives åt uttrycket »med densamma jämförliga som konstgödsel använda kemiska preparat», då ett dylikt något obestämt uttryck måhända kunde giva anledning till ojämnheter i lagtillämpningen. Härvid har icke förbisetts, att ifrågavarande ämnen kunna tid efter annan ändras till sin sammansättning och även erhålla olika beteckningar vid deras marknadsförande. Helst borde, om möjligt, i lagen angivas det i konstgödsel ingående ämne, genom vars inverkan vid gödselmedlens hantering kroppsskador kunna uppstå.

Stockholm den 10 mars 1933.

På Kungl. Försäkringsrådets vägnar:

O. F. ENBOM.

Göte Blomqvist.

Bilaga E.

LANTBRUKSSTYRELSEN.

Till Riksdagens Andra Lagutskott.

Genom remiss har Kungl. Maj:t anbefallt Kungl. Lantbruksstyrelsen att till Eder avgiva yttrande över en inom första kammaren väckt motion, nr 12, angående viss utvidgning av tillämplighetsområdet för lagen om försäkring för vissa yrkessjukdomar.

Med anledning härav får lantbruksstyrelsen i ärendet anföra följande:

Under framhållande att skador ofta drabbat jordbruksarbetare m. fl. vid handhavandet av konstgödselmedlet kalksalpeter, $Ca(NO_3)_2$, hemställer motionären, herr Olof Carlsson, att riksdagen måtte besluta sådan ändring i lagen den 14 juni 1929 (nr 131) om försäkring för vissa yrkessjukdomar med däri genom lagen den 12 september 1930 (nr 335) vidtagen ändring, att lagens tillämpning måtte utsträckas att omfatta jämväl kalksalpeter samt därmed jämförliga, som konstgödsel använda kemiska preparat.

Lantbruksstyrelsen vill för sin del framhålla att, även om fall av skador utav ifrågavarande slag förekommit, desamma dock torde hava varit fåtaliga och förorsakats av särskild känslighet i huden. I allmänhet synes emellertid handhavandet av kalksalpeter — vilket är ett av det svenska jordbrukets vanligaste kvävegödselmedel — icke hava medfört några olägenheter. Snarare vålla andra gödselmedel större olägenheter, t. ex. kalkkväve eller kalciumcyanamid ($CaCN_2$).

Enligt vad lantbruksstyrelsen under hand inhämtat hos riksförsäkringsanstalten skulle ett utvidgande av ifrågavarande lags tillämpning jämväl till ovannämnda konstgödselmedel för jordbrukarna betyda ökade försäkringsutgifter. Då ifrågavarande försäkringsform ännu befinner sig på försöksstadiet och en beräkning av nämnda utgifter under sådana förhållanden icke för närvarande synes kunna utföras, torde för närvarande icke böra vidtagas åtgärder, varigenom jordbruket skulle komma att — till synes utan större fördel — belastas med ytterligare försäkringsutgifter. Stockholm den 23 februari 1933.

ERIK INSULANDER.

GEORG VON ZWEIGBERGK.

Bilaga F.

DE ÖMSESIDIGA SOCIALFÖRSÄKRINGSBOLAGENS FÖRENING.

Till riksdagens andra lagutskott.

Genom remiss den 27 januari 1933 har utskottet berett de ömsesidiga socialförsäkringsbolagens förening tillfälle att avgiva yttrande i anledning av en av herr Olof Carlsson, Stockholm, i första kammaren väckt motion nr 12 angående viss utvidgning av tillämplighetsområdet för lagen om försäkring för vissa yrkessjukdomar.

Beträffande den i motionen gjorda hemställan, att riksdagen måtte besluta sådan ändring i lagen om försäkring för vissa yrkessjukdomar, att lagens tillämpning måtte utsträckas att omfatta även kalksalpeter $Ca(NO_3)_2$ samt med densamma jämförliga, som konstgödsel använda kemiska preparat, får föreningen anföra följande.

Såsom i motionen anföres, omfattar yrkessjukdomslagen allenast åkommor orsakade av vissa i lagen angivna ämnen.

Med hänsyn till arten av ifrågavarande sjukdomar har det nämligen befunnits nödvändigt att, såsom i förarbetena till lagen från skilda håll betonats, begränsa lagen till sådana sjukdomar, vilkas uppkomst lätt kan ledas tillbaka till arbetet eller de omständigheter, under vilka detsamma bedrives. Av stor betydelse är därför, att försäkringen begränsas till sådana sjukdomar, där diagnosticeringen och klarläggandet av samband mellan arbete och sjukdom icke erbjuda alltför stora svårigheter. Till denna uppfattning har 1929 års riksdag i likhet med departementschefen anslutit sig.

Av motiveringen till det av socialstyrelsen, riksförsäkringsanstalten och medicinalstyrelsen år 1928 avgivna förslaget i fråga om ersättning för yrkessjukdomarna liksom av förslagets utformning torde även framgå, att man utgått ifrån att försäkringen bör begränsas till sådana sjukdomar, som mera allmänt uppträda inom visst eller vissa yrken, och till ämnen, för vilkas inverkan de försäkrade mera regelmässigt äro utsatta i sitt yrkesarbete. Samma uppfattning kommer till uttryck i utländsk lagstiftning. Till ledning för bedömandet, huruvida yrkessjukdom, som i lagen avses, är för handen, utfärdar Kungl. Maj:t ock en förteckning, upptagande dels de sjukdomsformer, vilka bruka framkallas genom sådan inverkan, som i lagen sägs, dels ock de slag av verksamhet, vari dessa sjukdomsformer bruka framträda. Under dessa förhållanden torde man vid tillämpningen av yrkessjukdomslagen inom försäkringsinrättningarna i allmänhet hava ställt sig avvisande till framställda

ersättningsanspråk i sådana fall, där i lagen angivet giftämne tillfälligtvis använts.

Slutligen synes motiveringen giva vid handen, att endast åkommor, som i regel utöva en mera väsentlig inverkan å den sjukes förvärvsförmåga, ansetts böra komma i betraktande.

Frågan om kalksalpeters upptagande bland de ämnen, som omfattas av yrkessjukdomslagen, beröres av försäkringsrådet i dess yttrande över ämbetsverkens ovannämnda förslag i fråga om ersättning för yrkessjukdomarna. Utan att framställa vidare erinran mot förslaget beträffande de sjukdomsorsaker, som borde komma i betraktande, framhåller försäkringsrådet, att rådet haft under prövning några fall, där arbetare ådragit sig frätsår eller brännsår vid hanterande av gödningsämnet kalksalpeter. Efter inhämtande av yttrande från sakkunnig hade rådet funnit dessa skador icke kunna rubriceras som olycksfallsskador.

Ledamöterna i rådet Wallenius och Almström, som reserverade sig mot rådets ovannämnda yttrande över ämbetsverkens förslag, uttalade beträffande åkommor orsakade av kalksalpeter, att dessa vore alltför få för att i den föreliggande försäkringsfrågan kunna bliva föremål för beaktande. Dessutom vore dylika skador, där de förekomme, mera beroende på försummelse att iakttaga de föreskrifter, som gällde vid hanterande av kalksalpeter. Nämnda gödningsmedel vore numera genom särskild behandling vid tillverkningen oskadliggjorda.

Ledamöterna i rådet Carlsson och Tengdahl påpekade i särskilt yttrande, att lagförslaget uteslöte en rad av fall, som vid prövning av rätt till ersättning enligt olycksfallsförsäkringslagen avvisades som yrkessjukdomar, exempelvis skador, som uppstode vid behandling och arbete med kalk och cement samt skador, som företrädesvis uppstode vid jordbruksarbete vid behandling av norgesalpeter och andra därmed jämförliga gödningsämnen.

Ett utsträckande av yrkessjukdomslagen till skador orsakade av kalksalpeter och närstående gödningsämnen måste enligt föreningens mening anses innebära en avvikelse i flera hänseenden från ovanberörda principer. I sådana fall, där skador av dessa ämnen icke äro orsakade av uppenbart olämplig hantering av gödningsämnet eller där skada föranletts av särskilda opåräknade omständigheter (genom plötsligt regn, uppblötta kläder, förbisedd bristfällighet å skodon), som skulle kunna föranleda, att olycksfallsskada anses föreligga, torde dessa skador kunna sättas i samband med individuell eller tillfällig disposition. Följande fall, som tämligen nyligen varit under försäkringsrådets prövning, torde vara belysande. Under spridning av kalkkväve erhöll en jordbruksarbetare enligt arbetsgivarens olycksfallsanmälan frätsår å vänstra underarmen, vilken skada fem dagar senare föranledde arbetsavbrott på grund av infektion. I besvär över meddelat avslagsbeslut anförde den skadade, att han flera gånger förut spridit ut kalkkväve men aldrig förut erhållit skada därav, samt att ämnet fastnade vid huden på grund av kroppens utdunstningar, varvid huden bleve frätt och irriterad genom klädernas nötning och skavning, vartill komme, att detta arbete utfördes på våren, då huden i övrigt är irriterad och känslig genom de starka solstrålarna. Försäkringsrådet fann ej skäl göra ändring i beslutet. — Dylika fall kunna enligt föreningens mening svårligen betraktas som typiska yrkessjukdomar, då de måste sättas i samband även med omständigheter, som ej äro att hänföra till yrkesarbetet som sådant.

Vidkommande den sjukdomsbild, som dessa skador förete, är den av rätt växlande beskaffenhet. De hudsjukdomar och frätskador, som angivas vara orsakade av gödningsämnen, lära i allmänhet icke hava någon specifik karaktär. Särskilt i fråga om personer med känslig hud och som därför äro sär-

skilt utsatta för hudåkommor torde ett säkert bedömande av sambandsfrågan bliva svårt eller omöjligt.

Såvitt framgår av det begränsade material, som står till föreningens förfogande — föreningen har haft tillfälle taga del allenast av sådana fall, där anspråk å olycksfallsersättning framställts hos de till föreningen anslutna försäkringsinrättningarna — medföra ifrågavarande åkommor, då de över huvud föranleda arbetsoförmåga, i allmänhet rätt kortvarig sådan. Något fall som medfört invaliditet eller död är icke för föreningen känt. Och på grund av allmänna erfarenheter torde man våga utgå ifrån att just de svåraste fallen föranlett ersättningsanspråk.

Av de fall, som föranlett läkarbehandling, torde för övrigt enligt föreningens mening en mycket stor del och sannolikt flertalet hava anmälts som olycksfall, då vetskapen om deras rätta bedömande synes föga utbredd. Det är då anmärkningsvärt, hur fåtaliga dessa skador äro, något som måste tyda på att de mera undantagsvis uppträda vid hanterandet av ifrågavarande gödningsämnen.

Att av tillgängligt material bilda sig någon bestämd uppfattning om de kostnader, som ett genomförande av den föreslagna lagändringen skulle medföra, ställer sig under nyssnämnda förhållanden svårt. Någon anledning antaga, att dessa kostnader skulle bliva mycket betydande, föreligger enligt föreningens mening icke. Det bör dock framhållas, att dessa kostnader väsentligen skulle drabba lantbrukarna, vilka på grund av jordbrukets betryckta läge för närvarande hava mycket svårt att bära ökade kostnader även av mindre omfattning.

För den föreslagna lagändringen talar, att ifrågavarande skador i viss mån måste sägas ligga på gränsen till olycksfallsförsäkringens tillämpligheitsområde och att meddelade avslag i anledning av anspråk på olycksfallsersättning ofta ha svårt att finna förståelse hos allmänheten och ej sällan väcka missnöje. Genom ett utvidgande av yrkessjukdomslagen till att omfatta dessa åkommor skulle anledningen till dylikt missnöje väsentligen undanröjas. Emellertid torde, såsom ovan antytts, vissa fall, där skada genom gödningsämne föranletts av särskilda yttre omständigheter, redan nu kunna medföra rätt till ersättning enligt olycksfallsförsäkringslagen.

Under åberopande av vad sålunda anförts får föreningen uttala, att föreningen finner övervägande skäl tala emot en sådan ändring i lagen om försäkring för vissa yrkessjukdomar, som av motionären föreslås. I händelse emellertid lagändring kommer till stånd, synes i överensstämmelse med denna lags allmänna avfattning uttryckligen i lagtexten böra angivas de gödningsämnen, som omfattas av lagen. Enligt föreningens mening böra då ämnena natronsalpeter, kalksalpeter och kalkkväve ifrågakomma.

Stockholm den 17 februari 1933.

AND. LINDSTEDT.

Trygve Lovén. *G. Bergström.*

O. E. A. Bolin. *G. V. Beck-Friis.*